

Vejledning for den obligatoriske forskningstræning i speciallægeuddannelsen

1. Introduktion

I henhold til § 10 i Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse om uddannelse til speciallæger nr. 1257 af 25. oktober 2007, indgår der et forskningstræningsmodul i den lægelige videreuddannelse til speciallæge. De Regionale Råd for Lægers Videreuddannelse er ansvarlige for udmøntningen af forskningstræningsmodul jf. § 10 i bekendtgørelsen om de regionale videreuddannelsesråd for læger nr. 1706 af 20. december 2006.

Denne vejledning beskriver den overordnede ramme for indholdet i forskningstræningsmodul inden for den fastlagte ramme på 20 normale arbejdsdage, der er fordelt på kursusdage, selvstændigt arbejde med et mindre projekt samt vejledning og vurdering.

2. Formål

Forskningstræningsmodul er specielt rettet mod træning af rollen som akademiker/forsker og underviser samt mod udvikling af en forskningsbaseret tilgang til at løse sundhedsvæsenets opgaver. Forskningstræningen skal bidrage til at opbygge og styrke kompetencer til, at speciallægen selvstændigt kan opsøge, vurdere og udvikle ny viden, samt til at speciallægen kan anvende og formidle denne viden til vurdering af etableret indsats i sundhedsvæsenet.

Når speciallægeuddannelsen er gennemført, skal lægen kunne:

- formulere en problemstilling med henblik på vurdering af og evt. ændring af gældende klinisk praksis på baggrund af tilgængelig viden vedrørende aktuel klinisk praksis inden for eget speciale
- gennemføre en systematisk udvælgelse i forskningslitteraturen til at belyse den valgte problemstilling
- fortolke litteraturens resultater kritisk og anvende resultaterne til en kritisk vurdering af etableret praksis
- vurdere eventuelle organisatoriske, økonomiske og etiske konsekvenser af at ændre praksis gennem udnyttelse af viden erhvervet ved litteraturgennemgangen
- formidle resultatet af litteraturgennemgangen samt eventuelle øvrige overvejelser

3. Målbeskrivelser

Målbeskrivelserne for specialerne beskriver forskningsmæssige kompetencer, der skal opnås under speciallægeuddannelsen blandt andet i forbindelse med forskningstræningen. De forskningsmæssige kompetencer kan variere fra speciale til speciale.

4. Overordnet tidsmæssig ramme

Den overordnede tidsmæssige ramme på 20 dage er som hovedregel fordelt med 10 dage til den teoretiske del og 10 dage til selvstændigt arbejde med et mindre projekt. Den teoretiske del kan omfatte både egentlige kurser, struktureret vejledning individuelt eller i mindre grupper samt præsentation og diskussion af projekt.

Forskningsstræningsmodulet skal altid gennemføres under ansættelse i et hoveduddannelsesforløb, og skal normalt være påbegyndt senest to år efter hoveduddannelsens start og afsluttet senest et halvt år før speciallægeuddannelsen er gennemført.

5. Individuel aftale

For den enkelte læge har forskningsstræningsmodulet således et samlet omfang af 148 timer svarende til 20 normale arbejdsdage fordelt på kursusdage, selvstændigt arbejde med et mindre projekt samt vejledning og vurdering. Den teoretiske del må maksimalt omfatte 10 dage (74 timer). Den teoretiske del eller dele heraf kan foregå i udlandet efter aftale med vejleder og afdelingsledelse/praksistutor.

Timerne til det selvstændige arbejde kan fordeles på sammenhængende perioder eller på enkelte dage. Vejleder og den uddannelsessøgende læge kan endvidere aftale, at timerne fordeles på dele af arbejdsdage, hvis det er hensigtsmæssigt.

De uddannelsesgivende afdelinger/praksis er ansvarlige for at sikre, at lægen har mulighed for at gennemføre forskningsstræningsmodulet.

Såfremt specialet ikke har et af videreuddannelsesregionen godkendt program for hele forskningsstræningsmodulet, eller forskningsstræningsforløbet af anden grund ikke følger et i regionen fastlagt forløb, indgås en individuel tilrettelagt aftale om gennemførelse af forskningsstræningen.

Aftalen om den enkelte læges forskningsstræningsmodul indgås mellem den uddannelsessøgende læge og hovedvejleder eller praksistutor og indgår som en del af den individuelle uddannelsesplan. Aftalen skal godkendes af den vejleder, der er udpeget til forskningsstræningsmodulet, samt eventuelt også af den regionale postgraduate kliniske lektor/uddannelsesudvalget.

Aftalen skal senest være indgået to år efter start på hoveduddannelsen.

6. Den teoretiske del og projekt

Kursusstrukturen kan planlægges fleksibelt i regionerne og skal indeholde 5-10 kursusdage omhandlende dels generel forskningsmetodologi og dels mere speciale- eller metodespecifikke emner. For hovedparten af specialerne vil der være en opdeling på mindst to kurser:

- 1) Et introduktionskursus til forskningsmetodologi. Kursets indhold går vanligvis på tværs af specialer. Kurset gennemføres normalt inden start på det selvstændige arbejde med et projekt.
- 2) Et eller flere supplerende kurser, der er orienteret mod det selvstændige arbejde med et projekt og er speciale- eller metodespecifikt.

Ved planlægning af kursernes indhold skal der tages hensyn til, at kursustilbuddet bygger videre på de prægraduate forudsætninger, ligesom forskellige behov bør kunne blive tilgodeset ved, at der skal være mulighed for træning i videnskabelig metode på forskellige niveauer.

Udgangspunktet for indholdet i de teoretiske kurser skal være de konkrete forskningsmæssige kompetencer, der er beskrevet i målbeskrivelserne for den eller de speciallægeuddannelser, som det enkelte kursus tilrettelægges for og kan omfatte en række emner. Således kan kursernes indhold være mere generelt og omfatte undervisning i epidemiologi og statistik samt sundhedsvidenskabelige forskningsmetoder eller være mere specifikke og omhandle konkrete metoder for eksempelvis medicinsk teknologivurdering og kliniske retningslinjer samt have et mere basalforskningsrelateret indhold.

Hvor det er muligt og relevant, anbefales det, at indholdet i de teoretiske kurser relaterer sig til det selvstændige projekt, eksempelvis ved træning i systematisk litteratursøgning. Projektet skal normalt indgå som en integreret del af den kliniske aktivitet i afdelinger og almen praksis. Det indebærer, at arbejdet er relevant for afdelingernes eller almen praksis' kliniske virksomhed, herunder for kvalitets- og udviklingsarbejde.

Seminar dage/struktureret vejledning/præsentation og diskussion af projekt

Hvis de supplerende kursusdage afholdt af specialet eller regionerne, ikke udfylder den maksimale ramme for det teoretiske element af forskningstræningen, er det muligt at supplere med seminar dage, struktureret vejledning samt præsentation og diskussion af projekt.

På disse dage kan indgå en drøftelse af den enkeltes projektarbejde samt vejledning enten individuelt eller i mindre grupper samt gennemførelse af individuel supplerende teoretisk uddannelse i videnskabeligt faglige emner og metoder, der anses for relevante.

Det selvstændige projektarbejde

Det selvstændige arbejde med et projekt er en integreret del af ansættelsen i hoveduddannelsesforløbet og kan indgå som en del af det kliniske arbejde.

Emner for projektet kan eksempelvis være at:

- udarbejde eller opdatere afdelingens eller almen praksis' kliniske retningslinjer eller procedurebeskrivelse
- gennemføre en litteratursøgning med henblik på vidensformidling
- gennemføre et kvalitetsudviklingsprojekt
- gennemføre en audit på baggrund af en aktivitetsregistrering
- udarbejde en projektbeskrivelse
- gennemføre et pilotprojekt med henblik på et egentligt forskningsprojekt
- udarbejde en projektbeskrivelse som baggrund for en videnskabelig artikel

7. Vejledning

Vejledere for forskningstræningsmodulet skal være læger med dokumenteret erfaring med forskningsmetode.

Vejlederen bør i videst mulig udstrækning komme fra den afdeling, almen praksis eller institution, hvor projektet er forankret. Vejleder kan være samme person som er hovedvejleder eller praksistutor, eller der kan udpeges en anden vejleder, hvor det er relevant.

Vejledning kan foregå individuelt eller i grupper, men der skal altid være mulighed for individuel vejledning under forløbet. Det er vigtigt, at vejledning gives løbende og procesorienteret.

Vejleder er ansvarlig for at støtte den uddannelsessøgende under hele forløbet, herunder:

- godkende forslag til projekt
- være opmærksom på, at projektet kan gennemføres inden for den overordnede tidsramme
- støtte den uddannelsessøgende i at planlægge forløbet
- være ansvarlig for endelig godkendelse af det færdige projekt

8. Kompetencevurdering

Der skal altid foretages vurdering i forhold til opstillede kompetencer for forskningstræningsmodulet og eventuelle relaterede beskrevne kompetencer i målbeskrivelsen. Det selvstændige projekt skal endvidere vurderes som minimum af den udpegede vejleder.

For at opnå godkendelsen skal den uddannelsessøgende læge fremlægge projektet og eventuelle resultater mundtligt på en afdeling, i almen praksis eller andet relevant regi, hvor hovedvejleder eller praksistutor samt andre kolleger er til stede. Beskrivelse af projektet skal være tilgængelig for interesserede før præsentation.

Såfremt en læges forskningstræningsmodul ikke godkendes, skal den uddannelsessøgende sikres mulighed for endelig godkendelse ved forlængelse af forskningstræningsmodulet, afhængig af problemets karakter evt. med tildeling af ny vejleder eller indgåelse af aftale om arbejde med ny problemstilling.

Det Regionale Råd for Lægers Videreuddannelse skal altid inddrages, når der er behov for, at en læge skal have forlænget et forskningstræningsmodul. Der henvises endvidere til gældende vejledning om kompetencevurdering i den lægelige videreuddannelse.

9. Dokumentation

Der kræves særskilt dokumentation for gennemførelse af forskningstræningsmodulet attesteret af vejleder for forskningstræningsmodulet på særskilt dokument udarbejdet af Sundhedsstyrelsen, indtil www.logbog.net er taget i brug.

Godkendelse af det obligatoriske forskningstræningsmodul gøres betinget af at:

- nødvendige teoretiske kurser indenfor forskningsmetodologi er gennemført
- det selvstændige projekt er gennemført
- projektet er præsenteret mundtligt

Derudover skal de til forskningstræningsmodulet relaterede kompetencer, der er beskrevet i nogle specialers målbeskrivelse, være attesteret.

10. Organisation

De Regionale Råd for Lægers Videreuddannelse:

- fastsætter en praktisk ramme for forskningstræningsmodulet i regionen, herunder nærmere retningslinjer for udpegning af vejledere for forskningstræningsmodulet og for kursusafvikling samt for det selvstændige projekt.
- godkender den endelige plan for forskningstræningsmodulet i et speciale efter indstilling fra rådets specialefaglige rådgivere.
- gennemfører forskningstræningskurser for alle specialer for de uddannelsessøgende læger på baggrund af Sundhedsstyrelsens vejledninger. Der skal foreligge kursusbeskrivelse, som skal udformes i henhold til Sundhedsstyrelsens vejledning for de generelle kurser i den lægelige videreuddannelse. Tilrettelæggelse af de teoretiske kurser kan ske i et samarbejde med eller eventuelt forankres ved det sundhedsvidenskabelige fakultet eller den almen medicinske forskningsenhed i regionen.
- har ansvaret for at sikre kvaliteten af forskningstræningsmodulet og for den løbende kvalitetsudvikling samt for koordination på landsplan.
- sikrer en systematisk tilbagemelding fra vejledere på forskningstræningsmodulet og fra uddannelsessøgende læger i hoveduddannelsen om tilfredshed med forløbet og om udbyttet heraf.

11. Dispensation

Det Regionale Råd for Lægers Videreuddannelse kan dispensere for forskningstræningsmodulet eller dele heraf i følgende tilfælde:

- 1) Uddannelsessøgende læger med dokumenteret forskningserfaring enten fra gennemført ph.d. uddannelse eller i forbindelse med tildelt doktorgrad fra et sundhedsvidenskabeligt fakultet, skal ikke gennemføre forskningstræningsmodulet.
- 2) Efter en konkret vurdering af uddannelseslægens aktuelle og forventede forskningserfaring kan gives hel eller delvis dispensation fra forskningstræningsmodulet til uddannelsessøgende, der efter påbegyndt hoveduddannelsesforløb enten opnår eller forventes at opnå ph.d. graden eller den medicinske doktorgrad før hoveduddannelsens afsluttes.

- 3) Efter indstilling fra Det Regionale Råd for Lægers Videreuddannelses faglige rådgivere, hvori der indgår en vurdering af lægens allerede erhvervede akademiske meritter og teoretiske forskningsmetodologiske kurser.

Der vil kunne gives dispensation fra:

- dele af eller hele den teoretiske del af forskningstræningsmodulet
- projektet
- den mundtlige fremlæggelse af projektet

Den meddelte dispensation medsendes til Sundhedsstyrelsen ved ansøgning om speciallægeanerkendelse. Dispensation for forskningstræningsmodulet medfører ikke reduktion i varigheden af speciallægeuddannelsen.

Uddannelsessøgende læger, der har fået dispensation for forskningstræningsmodulet, kan efter aftale med videreuddannelsesrådet fungere som vejledere.

Sundhedsstyrelsen, den 2. april 2014

BIRTE OBEL

/ Susanne Vinther Nielsen